

УДК 356.2:346.7

DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v6.2023.3>**Е. Іванченко,**

кандидат юридичних наук,
професор Української технологічної академії,
радник Асоціації митних брокерів України,
докторант

Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ БРОКЕРІВ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Вступ. Повномасштабна війна РФ проти нашої держави актуалізувала зовнішні і внутрішні загрози, що постали не тільки перед Україною, а і перед світовою системою безпеки в цілому. З початком неспровокованого збройного нападу та введенням в Україні правового режиму воєнного стану державна митна політика зазнала ґрунтовних змін, що обумовлені реаліями часу. Потреба нагального правового упорядкування державної митної політики засновується на необхідності забезпечення національної безпеки і обороноздатності та економічної стабільності України в цілому.

Введення правового режиму воєнного стану вплинуло на зміну пріоритетності напрямів реалізації завдань державної митної політики, спрямувавши її на посилення існуючих безпекових аспектів та спрощення митних процедур і формальностей.

Слід відзначити, що традиційно державну митну політику у звичайних умовах господарювання, розглядають як напрям економічної політики держави, у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її

інтеграції до світової економіки, яка спрямовується Міністерством фінансів України через Державну митну службу України (Держмитслужба). Пріоритетними, але не вичерпними, напрямами реалізації такої політики є: сприяння безпеці та міжнародній торгівлі, включаючи спрощення та гармонізацію митних процедур; сприяння ефективному справлянню митних платежів; розвиток інфраструктури, електронних технологій та сервісів для міжнародної торгівлі; захист суспільства, громадського здоров'я і безпеки навколишнього природного середовища та боротьба з незаконним переміщенням наркотичних засобів і зброї; підвищення ефективності міжнародного митного співробітництва.

Натомість, новітні умови економічного буття вплинули на процеси оновлення державницьких підходів до встановлення системи засадничих орієнтирів митного регулювання, з метою забезпечення економічних інтересів і цілей держави.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей та перспектив правового регулювання діяльності митних брокерів в умовах правового режиму воєнного стану, а також висвітленню специфіки, що

притаманні такому виду підприємництва, враховуючи новітні умов господарювання; вивчення окремих та визначальних напрямів оновленого правового регулювання митної справи, що обумовили інституційні зміни діяльності митних брокерів в умовах правового режиму воєнного стану, зокрема: спрощений порядок ввезення гуманітарної допомоги та процедура спільного транзиту; внесення пропозицій до оновлення чинного законодавства України в частині удосконалення правового регулювання митної брокерської діяльності за результатами проведеного дослідження.

Результати дослідження. Протягом лютого 2022 – грудня 2023 років основними викликами в сфері митної політики держави були і залишаються, зокрема: радикальне зменшення обсягів зовнішньоекономічних операцій суб'єктами господарювання у зв'язку з руйнуванням експортних виробничих потужностей, частковою тимчасовою окупацією окремих територій України та релокацією підприємств; структурні зрушення зовнішньоторговельного обороту, що значно ускладнили організацію контрольної функції роботи митних органів внаслідок нерівномірного розподілу навантаження на митниці та необхідності опрацювання нетрадиційних товарних груп; кардинальна зміна зовнішньоекономічної логістики, що призвела до появи нових регіонів-лідерів в сфері як експорту, так і імпорту товарів, що, в свою чергу, обумовило застосування нетрадиційних для певних груп товарів видів транспорту; суттєві втрати бюджету внаслідок зменшення надходжень митних платежів, що було наслідком дії двох факторів: зменшення фізичних обсягів зовнішньоекономічних операцій (в першу чергу, імпортних) та лібералізацією митного оподаткування (імпортного ПДВ, акцизного податку та мита тощо) за рахунок численних пільг у вигляді застосування зменшених

ставок або звільнення від оподаткування операцій за окремими товарами [1] тощо.

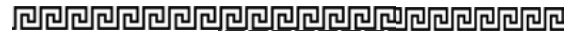
Наведене обумовило запровадження новації митного законодавства, що безпосередньо вплинуло на специфіку економіко-правового становища суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) та ґрунтовно *вплинуло на окремі аспекти професійної діяльності митних брокерів*.

Так, протягом лютого 2022 – грудня 2023 років законодавцем ініційовано прийняття низки нормативно-правових актів, що змінили та лібералізували окремі митні процедури та *модифікували порядок, склад, обсяг та структуру надання митних брокерських послуг*.

В межах нашого дослідження варто акцентувати увагу на *окремих та визначальних напрямках* оновленого правового регулювання митної справи, що обумовили інституційні зміни діяльності митних брокерів в умовах правового режиму воєнного стану.

На нашу думку такими напрямками є: спрощений порядок ввезення гуманітарної допомоги та процедура спільного транзиту.

Спрощений порядок ввезення гуманітарної допомоги. Як невідкладний захід, спрямований на протидію повномасштабній збройній агресії РФ Постановою Кабінету Міністрів «Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану» України від 1 березня 2022 року № 174 (Постанова № 174, втратила чинність) [2] вперше було встановлено, що на період воєнного стану пропуск через митний кордон України гуманітарної допомоги окремих товарів, що ввозяться на митну територію України і систематизовані згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), відповідно до Закону України «Про Митний тариф України» [3] (та додатків до нього),

здійснюється за місцем перетину митного кордону України, шляхом подання в паперовій або електронній формі декларації, заповненої особою, що перевозить відповідний товар, *без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та без оформлення гарантійних листів.*

Новий порядок розповсюджувався лише на окремі товари гуманітарної допомоги подвійного та /або військового призначення, у значенні Закону України «Про гуманітарну допомогу» [4]. Такі товари є гуманітарною допомогою за *декларативним принципом без прийняття відповідного рішення спеціально уповноважених державних органів з питань гуманітарної допомоги та надання гарантій.*

Постановою № 174 встановлювалася особлива процедура Е-декларування через Особистий кабінет на Єдиному державному інформаційному веб-порталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» гуманітарної допомоги через застосування таких електронних інструментів, як: 1) заповнення Е-декларації іноземними громадянами та громадянами України, які не користуються електронними сервісами електронний підпис, BankID, MobileID (тобто, з будь-якої країни світу дозволялося заповнити заздалегідь митну Е-декларацію для гуманітарного вантажу). Всі анкети відразу потрапляли до бази даних Держмитслужби та дублювалися декларанту на електронну пошту. Після отримання декларації виникала необхідність її роздрукування, підписання і передання представнику митниці під час проходження українського кордону; 2) громадянам України, які мали доступ до електронних сервісів електронний підпис, BankID, MobileID, оформлення митної-декларації гуманітарного вантажу можна було також зробити через Особистий кабінет на Єдиному державному інформаційному веб-порталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі». Для цього необхідно

було спочатку ідентифікуватися за допомогою кваліфікованого електронного підпису (КЕП) особи або будь-яким із засобів Інтегрованої системи електронної ідентифікації id.gov.ua (наприклад, BankID). При відсутності помилок декларація приймалася в інформаційну систему Держмитслужби з присвоєнням їй унікального електронного ідентифікатора (УЕІ), який необхідно було повідомити на митниці. Завершення митного оформлення засвідчувалося митником шляхом проставлення особистої номерної печатки на роздрукованій електронній декларації [5]. Подання декларації в паперовій формі не заборонялося.

Крім того, відповідно до Додатку № 2 до Постанови № 174 встановлювався перелік товарів гуманітарної допомоги, до яких застосовується *окремий порядок* пропуску через митний кордон України, що є можливим за умови подання до митних органів *гарантійного листа кінцевого користувача товарів.*

Незважаючи на лібералізацію процедури визнання гуманітарної допомоги, законодавство передбачало (і передбачає дотепер) *певні обмеження* щодо ввезення на територію України окремих категорій товарів. Заборонено ввезення на митну територію України: 1) в митному режимі імпорту товарів з РФ (Постанова Кабінету Міністрів України № 426 від 09.04.2022 року) [6]; 2) товарів, що походять з РФ (Постанова Кабінету Міністрів України № 1147 від 30.12.2015 року) [7].

У разі, якщо особа мала ввести в Україну інші товари подвійного та /або військового призначення в якості гуманітарної допомоги, ніж ті, перелік яких чітко встановлений Постановою №174, вона зобов'язувалася дотримуватися *загальної процедури*, передбаченої, Законом України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» [8] та «Порядком здійснення

державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 86 від 28 січня 2004 року [9].

Незважаючи на активне застосування означеного законодавства всіма учасниками відносин в сфері ввезення гуманітарної допомоги (донори, митні органи, митні брокери, волонтери, отримувачі допомоги тощо) Верховною Радою України 20 вересня 2022 року було утворено Тимчасову слідчу комісію (ТСК) з питань розслідування можливих порушень законодавства України у сфері отримання, розподілу, транспортування, зберігання, використання за цільовим призначенням гуманітарної та іншої допомоги, яка на підставі Звіту від 21 вересня 2023 року № 3395-ІХ [10] встановила численні проблеми обліку і контролю за отриманням та цільовим використанням гуманітарної допомоги. ТСК рекомендувала Кабінету Міністрів України підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України законопроекти, спрямовані на вирішення проблемних питань, визначених у звіті ТСК.

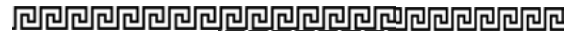
Отже, висновки ТСК лягли в основу розробки нової Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану» від 5 вересня 2023 року № 953 [11] (Постанова № 953), яка набрала чинності з 1 грудня 2023 року.

Не набравши чинності цей нормативно-правовий акт набув широкого резонансу, від появи на сайті Уряду петиції від волонтерів і активістів до оприлюднення заяв окремих народних депутатів України, які входили до складу ТСК, щодо відтермінування набуття чинності Постановою № 953, з огляду на ускладнення процедури ввезення та розподілу гуманітарної допомоги тощо.

Необхідно відзначити, що на момент прийняття Постанова № 953 передбачала *виключно* процедуру

електронного декларування. Проте, на запит громадськості та волонтерської спільноти Кабінет Міністрів України 20 листопада 2023 року продовжив *можливість* використання паперових декларацій для ввезення гуманітарної допомоги в Україну до 1 квітня 2024 року, що надасть змоги організаціям, які ввозять гуманітарну допомогу, продовжувати свою діяльність за звичними процедурами. У той же час, починаючи з 1 грудня поточного року отримувачі мають можливість використовувати цифровий механізм для ввезення гуманітарної допомоги за допомогою веб-платформи «Автоматизована система реєстрації гуманітарної допомоги».

Оновлений порядок, згідно Постанови № 953 передбачає, зокрема: 1) електронне формування та/або подання декларації про перелік товарів, що визнаються гуманітарною допомогою, здійснюється через єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» або через автоматизовану систему реєстрації гуманітарної допомоги, регламентація функціонування якої визначена «Положенням про автоматизовану систему реєстрації гуманітарної допомоги», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації ведення автоматизованої системи реєстрації гуманітарної допомоги» від 9 жовтня 2020 року № 927 [12]; 2) особа набуває статусу отримувача з моменту автоматичної реєстрації в Єдиному реєстрі, яка здійснюється шляхом присвоєння отримувачу номера отримувача гуманітарної допомоги; 3) перед початком декларування товарів отримувач вносить інформацію про них до автоматизованої системи шляхом заповнення електронних форм в електронному кабінеті та/або завантаження в нього документів. За результатами внесення інформації про перелік товарів, що визнаються гуманітарною допомогою, такому переліку товарів

автоматично присвоюється унікальний код, що засвідчує факт визнання товарів гуманітарною допомогою; 4) пропуск гуманітарної допомоги через митний кордон України та її митне оформлення здійснюються у пунктах пропуску через державний кордон України без застосування заходів нетарифного регулювання. Відповідальність за якість і безпеку гуманітарної допомоги несе отримувач; 5) Нацсоцслужба проводить моніторинг даних щодо гуманітарної допомоги та її розподілу.

Наведений аналіз змін митного законодавства України, лише в одному кластері, – ввезення гуманітарної допомоги, доводить, що *діяльність митних брокерів набуває особливої ваги*, переважно, в процесі спрощення та лібералізації митних процедур, адже саме суб'єкти митної брокерської діяльності в період стрімких змін нормативного регулювання в змозі забезпечити високий професійний рівень надання митної брокерської послуги суб'єктам ЗЕД, зокрема, в частині: правильності заповнення документів (електронних і паперових); дотримання встановлених строків; авторизації у е-базах даних; митного оформлення товарів у відповідних митних режимах; належного розрахунку митних платежів; визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД; оптимізації видатків при митному оформленні; підборі оптимального варіанта проходження митних процедур; надання консультацій стосовно змін митного законодавства тощо.

Процедура спільного транзиту (NCTS). 12 вересня 2019 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи» [13] (набирає чинності через шість місяців з дня, наступного за днем його опублікування, та діє до набрання чинності для України Конвенцією про процедуру спіль-

ного транзиту, тобто до 1 жовтня 2022 року), метою якого стало імплементація в національне законодавство положень Конвенції про процедуру спільного транзиту (Конвенція) [14] відповідно до зобов'язань, взятих в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

5 вересня 2022, під час саміту «Україна-ЄС» у Брюсселі, було офіційно оголошено про вступ України до Конвенції та початок міжнародного застосування Україною *New Computerised Transit System* – Нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS). З 1 жовтня 2022 року розпочались оформлення декларацій спільного транзиту в міжнародному режимі [15, 89].

NCTS забезпечує взаємозв'язок між митними службами в країнах-учасницях Конвенції, дозволяючи обмінюватися митними даними. Приєднання до Конвенції створює передумови для обміну митною інформацією не лише між митними установами всіх держав-членів ЄС та Європейської асоціації вільної торгівлі, а також іншими державними установами, які займаються митним оформленням та контролем за переміщенням товарів, процесів, що, своєю чергою, дозволяє митним органам контролювати товари на кожному етапі перевезення. Головні цілі NCTS полягають у тому, щоб зробити транзитні процедури швидшими, більш ефективними і безпечними, одночасно запобігаючи та виявляючи шахрайство [16, 166–167].

Після приєднання України до Конвенції, суб'єкти ЗЕД отримали можливість: працювати за принципом «один транспортний засіб – одна декларація – одна гарантія» та прискорити проходження товарів через митний кордон України; користуватися транзитними спрощеннями спільного на міжнародному рівні, які має бізнес у 35-ти країнах Конвенції для поміщення товарів; користуватися спрощеннями, навіть без статусу авторизованого економічного оператора

(АЕО); застосовувати знижені ставки мита на сировину для виробництва товарів на внутрішній ринок тощо.

З 1 грудня 2023 року Україна мала розпочати застосування NCTS Фаза 5, з поступовим переходом до NCTS Фаза 6. Від цього дня суб'єкти ЗЕД мали подавати транзитні декларації відповідно до нових правил та в оновлену транзитну систему. Для суб'єктів ЗЕД, які мали використовувати NCTS, перехід на NCTS Фаза 5 означало зміну окремих аспектів заповнення транзитних декларацій, зокрема в частині деталізації даних. Водночас, усі правила і принципи застосування спільного транзиту, транзитні спрощення, залишалися актуальними та чинними [17]. Проте представники бізнес-спільноти висловили занепокоєння щодо переходу на застосування NCTS Фаза 5 з 1 грудня 2023 року, що зумовлювалося потребами додаткового часу на тестування брокерського програмного забезпечення та підготовку суб'єктів ЗЕД до нових правил. У зв'язку із цим Держмитслужба зобов'язалася здійснити перехід на застосування NCTS Фаза 5 не пізніше 1 травня 2024 року з урахуванням готовності нового Порталу трейдера та/або брокерського програмного забезпечення до повноцінної взаємодії відповідно до вимог NCTS Фаза 5.

Особливістю Конвенції є обов'язкове гарантування товарів, які перемищують за процедурою спільного транзиту. Так, станом на 1 грудня 2023 року 28 банківських і небанківських фінансових установ авторизовані Держмитслужбою на видачу гарантій для цілей спільного транзиту, тобто, отримали статус гаранта [18]. Переважним засобом гарантування при спільному транзиті є загальна гарантія, що є одним із транзитних спрощень [19, 66].

При цьому, окремі суб'єкти митно-брокерської діяльності мають дозвіл для роботи в процедурі спільного транзиту (Т1) на переміщення това-

рів у спрощеному порядку між країнами ЄС, що дає можливість митного оформлення без внесення грошової застави на рахунок митних органів і також до прибуття водія в пункт пропуску. Отже, митний брокер може отримати такі авторизації митних спрощень у процедурі спільного транзиту: «загальна гарантія», «загальна гарантія із зменшенням розміру забезпечення базової суми на 50 відсотків», «загальна гарантія із зменшенням розміру забезпечення базової суми на 70 відсотків», «звільнення від гарантії» або аналогічні транзитні спрощення, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації положень Митного кодексу України щодо надання авторизацій» від 27 вересня 2022 року № 1092 [20]. Митні спрощення зменшують вартість митних процедур та час, необхідний для їх проходження.

Із запровадженням процедури спільного транзиту на митних брокерів (на підставі договору про надання митно-брокерських послуг), як правило, покладаються *додаткові функції*, щодо оформлення вантажу на митниці (передусім, з огляду на діджиталізацію митних процедур та формальностей), що спрямовані на забезпечення законного перетину кордону тощо.

Висновки. Проведене дослідження дає обґрунтовані підстави стверджувати, що спрощення та лібералізація митних режимів *підвищують попит суб'єктів ЗЕД на митно-брокерські послуги*, особливо в період дії правового режиму воєнного стану та стрімкої зміни митного законодавства.

В процесі здійснення професійної діяльності, митні брокери, окрім переліченого вище, *надають послуги* із попередньої підготовки, повноти і точності заповнення документів та декларацій; вибору точних класифікаторів товарної номенклатури; забезпечення детального декларування товарів; збору та перевірки ветеринарних та

фітосанітарних сертифікатів, даних екологічного, радіологічного, санітарного контролю та інших дозвільних документів; перевірки договорів поставки та перевезення; розрахунку мита; складання декларацій потрібної форми та внесення даних в е-базу; надання пакету документів за запитом співробітників митниці; опротестування незаконних дій митників; забезпечення швидкої і чіткої комунікації з митниками, співробітниками складів, службами контролю, державними структурами, банками, логістичними компаніями тощо [21, 6].

Натомість, станом на 1 грудня 2023 року Реєстр митних брокерів (Реєстр) [22] містив відомості про 8566 суб'єктів господарювання, яким надано дозвіл Держмитслужбою на провадження митної брокерської діяльності. Для порівняння, на 1 листопада 2023 року Реєстр містив відомості про 8518 осіб. Тобто, лише протягом листопада 2023 року Реєстр збільшився на 48 суб'єктів митної брокерської діяльності, питома вага серед яких припадає на *фізичних осіб-підприємців*.

Не зважаючи на велику напрузовану практику здійснення професійної діяльності митними брокерами протягом років незалежності України та наявний масив чинного законодавства, що визначає особливості їх правового становища, вказане спеціальне регулювання потребує нагальної модернізації, з метою приведення його у відповідність до стандартів ЄС та найкращих іноземних практик.

Вважаємо за доцільне, з метою імплементації норм митного права ЄС з питань посередницької діяльності, внести пропозиції до оновлення митного законодавства України в частині правового становища митних брокерів:

1) пункт 38, частини 1, статті 4 Митного кодексу України, викласти в наступній редакції:

«38) підприємство – будь-яка юридична особа, створена та зареєстрована у встановленому порядку.».

Внесені пропозиції обґрунтовуються тим, що п. 38, ч. 1, ст. 4 Митного кодексу України (Кодекс) помилково відносить громадян-підприємців до правової категорії підприємств. В контексті інших положень Кодексу, зокрема, ст. ст. 12, 13 Митного кодексу України, чітко прослідковується трактування вказаної дефініції виключно для юридичних осіб. Можемо констатувати факт, що правове становище окремих суб'єктів митної брокерської діяльності не відповідає вимогам законодавчого акту вищої юридичної сили – МК України. Така юридична колізія виникла з огляду на положення Наказу Міністерства фінансів України від 27 вересня 2021 року № 517 «Про деякі питання провадження митної брокерської діяльності», згідно якого реєстр митних брокерів (далі – Реєстр) – електронна база даних, що містить інформацію про юридичних осіб, *а також фізичних осіб – підприємців*, яким надаються, переоформлюються, анулюються Дозволи або дія яких зупиняється, та ведеться на єдиному державному інформаційному веб-порталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі». Наведена юридична колізія має бути вирішена на користь МК України;

2) назву Глави 59 Митного кодексу України, викласти в наступній редакції: «Глава 59. Діяльність митного посередника»;

3) статтю 416 Митного кодексу України, викласти в наступній редакції:

«Стаття 416. Митний посередник

1. Митний посередник – це підприємство-резидент України, яке на підставі договору або належно оформленого доручення, виданого декларантом уповноважена надавати послуги з декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення,

які переміщуються через митний кордон України.

2. Митний посередник провадить посередницьку діяльність у будь-якому митному органі України.

3. За вчинення правопорушень, визначених Главою 69 цього Кодексу, митний посередник несе відповідальність, встановлену цим Кодексом та іншими законами України.

4. Відповідальність митного посередника, в тому числі, відповідальність за вчинення порушення митних правил, повинна бути застрахована митним посередником на суму, яка визначається Центральним органом виконавчої влади, що реалізує митну політику.

5. Митні органи України та органи охорони державного кордону України сприяють митним посередникам у здійсненні діяльності з декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України та забезпечують митним посередникам у встановленому порядку можливість безперешкодного провадження діяльності на території пунктів пропуску через державний кордон України або спеціально облаштованих зонах митного контролю.».

Пропозиції, викладені вище обумовлюються положеннями Регламенту (ЄС) № 952/2013 [23], згідно яких будь-яка особа може призначити митного посередника. Таке посередництво може бути як безпосереднім – у цьому випадку митний посередник діє від імені та в інтересах іншої особи, або опосередкованим – у цьому випадку митний посередник діє від власного імені, але в інтересах іншої особи (ч. 1 ст. 18). При роботі з митними органами митний посередник вказує на те, що він або вона діє в інтересах представленої ним особи та є таке представництво безпосереднім чи опосередкованим (ч. 1 ст. 19).

Поняття посередницьких відносин є ширшим та включає в себе відносини представництва. В той же час,

власне поняття брокерської діяльності передбачає вчинення брокером дій в інтересах особи, яку він представляє, проте, від власного імені. За таких обставин, введення поняття «митний посередник» забезпечить декларанту право самостійно визначати характер посередницьких відносин із залученими третіми особами – митними посередниками.

Отже, проведене дослідження доводить, що інституційні зміни митного законодавства в умовах правового режиму воєнного стану та подальшого повоєнного відновлення економіки України є нагальною потребою часу, а законодавча модернізація інституту митного брокерства вимагає удосконалення.

Стаття присвячена дослідженню особливостей та перспектив правового регулювання діяльності митних брокерів в умовах правового режиму воєнного стану, а також висвітленню специфіки, що притаманні такому виду господарювання, враховуючи новітніх умов економічного буття нашої держави. Автор доходить висновку, що введення правового режиму воєнного стану вплинуло на зміну пріоритетності напрямів реалізації завдань державної митної політики, спрямувавши її на посилення існуючих безпекових аспектів та спрощення митних процедур і формальностей.

Автор аналізує окремі аспекти здійснення митної брокерської діяльності в період дії правового режиму воєнного стану та вказує на те, що саме митна брокерська діяльність є важелем належного функціонування митної системи держави в цілому і важливим елементом забезпечення митних ризиків. У статті акцентується увага на останніх змінах митного законодавства, зокрема, в частині введення гуманітарної допомоги та запровадження процедури спіль-

ного транзиту і розкриваються практичні проблемні аспекти їх упровадження та врегулювання.

Автором доводиться, що новації митного законодавства ґрунтовно вплинули на окремі аспекти професійної діяльності митних брокерів, ініційовані нормативні змінили вагомо модифікували порядок, склад, обсяг та структуру надання митних брокерських послуг.

Дослідження змін митного законодавства України, лише в одному кластері, – ввезення гуманітарної допомоги, дозволив автору стверджувати, що діяльність митних брокерів набуває особливої ваги, переважно, в процесі спрощення та лібералізації митних процедур, адже саме суб'єкти митної брокерської діяльності в період стрімких змін нормативного регулювання в змозі забезпечити високий професійний рівень надання митної брокерської послуги суб'єктам ЗЕД.

За результатами дослідження автор вносить пропозиції до модернізації чинного законодавства України в частині удосконалення правового регулювання митної брокерської діяльності.

Ключові слова: митний брокер, митна брокерська діяльність, гуманітарна допомога, процедура спільного транзиту, New Computerised Transit System, державна митна політика, митна безпека, митне законодавство, правовий режим воєнного стану.

Ivanchenko E. Peculiarities of customs brokers' activities under the legal regime of martial law: current status and prospects of legal regulation

The article studies peculiarities and prospects of legal regulation of customs brokers' activities under the legal regime of martial law and elucidates specifics inherent in the relevant type of economic management, given the newest conditions of economic life of our

country. The author concludes that the imposition of the legal regime of martial law has affected the change in the priority of the tasks of the state customs policy, directing it towards strengthening the existing security aspects and simplifying customs procedures and formalities.

It is analyzed certain aspects of customs brokerage activities during martial law and marks that customs brokerage activities are a lever for the proper functioning of the customs system of the State and an important element of customs risk protection. The article focuses on the recent changes in customs legislation, in particular, regarding the import of humanitarian aid and the introduction of the joint transit procedure, and reveals practical challenging aspects of their implementation and regulation.

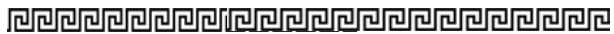
The author proves that the innovations in customs legislation had a significant impact on individual aspects of the professional activities of customs brokers, and the initiated regulatory changes utterly modified the procedure, content, scope, and structure of customs brokerage services.

The study of changes in the customs legislation of Ukraine, in only one cluster – the import of humanitarian aid, allowed the author to argue that the activities of customs brokers are gaining special importance, mainly in simplification and liberalization of customs procedures, because it is the entities of customs brokerage activities that are able to provide high-quality customs brokerage services to foreign economic operators under rapid changes in statutory regulation.

Based on the research findings, the author proposes to modernize the current legislation of Ukraine in terms of improving the legal regulation of customs brokerage activities.

Key words: customs broker, customs brokerage, humanitarian aid, joint transit procedure, New Computerized Transit System, state customs policy,

customs security, customs legislation, legal regime of martial law.

Література

1. Іванов Ю. Б. Розвиток митної політики України в період дії режиму воєнного стану. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/32589/1/VII_konf_URSES_DBTU_2023-338-341.pdf.

2. Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2022 року № 174. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2022-%D0%BF#Text>.

3. Про Митний тариф України: Закон України від 19 жовтня 2022 року № 2697-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text>.

4. Про гуманітарну допомогу: Закон України від 22 жовтня 1999 року № 1192-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>.

5. Державна митна служба України. Митне оформлення в умовах воєнного стану. URL: <https://customs.gov.ua/en/mitne-oformlennia-gumanitarnoyi-dorotogi-v-umovakh-voennogo-stanu>.

6. Про застосування заборони ввезення товарів з Російської Федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 квітня 2022 року. № 426. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2022-%D0%BF#Text>.

7. Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з Російської Федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року. № 1147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-2015-%D0%BF#Text>.

8. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів воєнного призначення та подвійного використання: Закон України від 20 лютого 2003 року № 549-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-15#Text>.

9. Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 січня 2004 року. № 86. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2004-%D0%BF#Text>.

10. Про звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань

розслідування можливих порушень законодавства України у сфері отримання, розподілу, транспортування, зберігання, використання за цільовим призначенням гуманітарної та іншої допомоги, а також неефективного використання державного майна, яке може бути використане для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених осіб та забезпечення інших потреб держави: Постанова Верховної Ради України від 21 вересня 2023 року № 3395-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3395-IX#Text>.

11. Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2023 року. № 953. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/953-2023-%D0%BF#Text>.

12. Деякі питання організації ведення автоматизованої системи реєстрації гуманітарної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 року. № 927. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/927-2020-%D0%BF#Text>.

13. Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи: Закон України від 12 вересня 2019 року № 78-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/78-IX#n796>.

14. Про процедуру спільного транзиту: Конвенція Європейської асоціації вільної торгівлі, Європейського економічного співтовариства від 20 травня 1987 року № 994_001-87. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#Text.

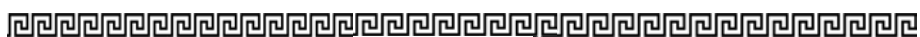
15. Заяц В. В., Титор В. Й., Курилов В. А. Процедура спільного транзиту: стратегія та стан впровадження в Україні. Світ фінансів. 2022. № 3 (72). С. 83–98. URL: <http://sf.wupl.edu.ua/index.php/sf/article/view/1536>.

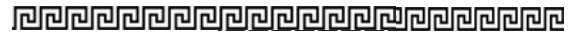
16. Руда Т. В. Особливості застосування процедури спільного транзиту в контексті норм міжнародного законодавства. Інноваційна економіка. 2022. № 1. С. 163–168. URL: <http://inneco.org/index.php/innecoia/article/view/905>.

17. Державна митна служба України. NCTS Фаза 5. URL: <https://customs.gov.ua/en/rezhim-spilnogo-tranzitu-ncts>.

18. Державна митна служба України. Реєстр гарантів. URL: <https://cabinet.customs.gov.ua/guarantor/list>.

19. Думанська І. Ю., Снівак А. Ю. NCTS як імплементація європейської

діджитал-практики спільного транзиту в Україні. *Innovation and Sustainability*. 2022. Iss. 4. С. 60–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/innsus_2022_4_9.

20. Деякі питання реалізації положень Митного кодексу України щодо надання авторизацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 року. № 1092. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1092-2022-%D0%BF#Text%20> (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1092-2022-%D0%BF>)%20.

21. Авраменко Н. Л. Особливості підготовки здобувачів ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі» в Державному податковому університеті. Нові реалії здійснення митної справи в Україні: збірник мате-

ріалів науково-практичного круглого столу (Ірпінь-Хмельницький, 30 травня 2023 року). Ірпінь: Державний податковий університет, 2023, 80 с. С. 5–7. URL: https://www.dpu.edu.ua/images/2023/Photo_dlya_povun_2023/NDI%20finansovoi%20politiky/07%20lipen%20NDI%20FP/Zbirnik_tez_30.05.2023_.pdf.

22. Державна митна служба України. Реєстр митних брокерів_01.11.2023. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>.

23. Про встановлення Митного кодексу Союзу: Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-13#Text.

